

Učiteljski Tovariš.

Glasiilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Po volitvah. — „Vzgojitelj Lanovec“. — Mestna dekliška šola. — Učiteljski pravnik. — Zmes. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Inzerati.

Po volitvah.

II.

„V prvi vrsti pa moramo delati na izobraženje ljudstva. „Slovenec“ zasmehuje učiteljstvo, češ, volitve so pokazale, kako malo političnega vpliva ima učitelj na deželi. To nas ne sme motiti. Ne gre se za osebni vpliv učiteljev — mero-dajen je za nas vpliv šole, vpliv omike, ki jo razširja šola. In v tem oziru smo lahko zadovoljni, kajti izkazalo se je, da šola, da omika le ugodno vpliva, dasi duhovščina strupeno hujska zoper šolo in zoper učiteljstvo. Šolstvo in učiteljstvo moramo slej kakor prej negovati, kolikor je le mogoče in de-lati moramo, da se odstranijo tudi zadnji ostanki duhovni-škega gospodstva v šolstvu.“

Tako piše „Slovenski Narod“ v svoji 223. letošnji šte-vilki. Resnične so te besede, zato smo jih postavili na čelo temu članku. Klerikaleci vedo dobro, s kako umazanimi sredstvi in s kakim nasilstvom so tirali naše ubogo ljudstvo na vo-lišče in kako nečloveško so nastopili proti vsakomur, kdor ni trobil v njihov rog in se ni pehal za klerikalne kandidate.

„Vzgojitelj Lanovec.“

Črtica, pisal Ivan Ivanovič.

„Pa kako je šolskoj mladeži Talijin hran širom otvoren, paže se pod moraš onamo vodi, mislimo, da ne će kod mladeži tim komadom porasti ugled učitelja, nego se i onaj uzdunani potkopati. Učitelji bi morali listom ustati protiv toga „noviteta“ u svojem interesu i u interesu povjerenice im mladeži.“

„Krščanska škola“ št. 15.

„Slovensko dramatično“ društvo je spravilo dne 8. in 10. t. m. na oder slovenskega gledališča veseloigro iz učiteljskega življenja: „Vzgojitelj Lanovec“. To veseloigro je pisal ljudski učitelj v Hamburgu Oto Ernst Schmidt. Schmidt je bil prej ljudski učitelj, a ker je čutil v sebi poklic do pisateljevanja, v kratkem baje obesi učiteljsko suknjo na klin in se posveti popolnoma pisateljevanju. In mož ima prav in tudi — kakor kaže samo sedanost — prav lepo prihodnost, kajti njegov prvi dramski poskus: „Jugend von heute“ mu je v kratkem času prinesel samo na taniemah malenkost 100.000 mark.

Naši nasprotniki vedo tudi prav dobro, da je dalo vse učiteljstvo, izvzemši par idrijskih Slomškarjev, svoje glasove tistim kandidatom, katere smo priporočali mi, oziroma narodno napredna stranka. To, seveda, klerikalec ni po volji in ker se drugače ne morejo znositi nad učiteljstvom, se bahajo zdaj, da ima učiteljstvo malo političnega vpliva po deželi. Učiteljstvo zbog svojega slabega gmotnega položaja res nima tistega političnega vpliva, kakor ga ima gmotno kar najbolje podprta dahovščina, a navzlic temu bo gotovo prišel čas, ko bo tudi učiteljstvo prišlo do zaželjenega vpliva in sicer potom svobodne šole. Kaj mislite, kdo je pa zmagal na Vipavskem? Tam je zmagal naš zavedni Vipavec in te zavednosti se je pa navzel v šoli! V vipavski dolini ima vsaka vas že več let svojo šolo in v teh šolah delujejo brez izjeme samo napredni, svobodomiselní učitelji. Vrlo učiteljstvo vipavsko-idrijskega okraja sicer ni poseglo kar naravnost v volilno vrvenje, kakor je delala vsa duhovščina tega okraja, pač pa deluje že leta in leta v naprednem duhu v šoli in le potom šole, potom omike je prišel vipavski kmet do prepričanja in spoznanja, da je klerikalizem največji nasprotnik vsacega

Veseloigra: „Vzgojitelj Lanovec“ (Flachsmann als Erzieher) bila je sprejeta po vsem naobraženem nemškem svetu z vsem oduševljenjem. Igrali so jo po vseh večjih nemških gledališčih in tudi v Avstrijo je našla pot. Dvorno gledališče jo je dalo, ako se še prav spominjamo, trikrat — beim ausverkauften Hause. — Seveda, kritika je bila z večine prav povoljna, toda našle so se pa tudi pobožne duše, katerim igra nikakor ne ugaja, češ, da je tendenciozna itd.

Na slovanskem jugu se je prva uprla tej igri — po našem znanju — „Krščanska škola“, pedagogično-naučni list, ki izhaja v Zagrebu dvakrat na mesec.

V 15. št. letošnjega leta priobčila je „Krščanska škola“ uvodnik pod imenom „Flachsmann als Erzieher“. V dokaz, da veselo-igra ne zasluži svojega priznanja, cituje kritiko „Pedagogische Monatshefte“, „Wahrheit“, „Berliner Local-Anzeiger“, „Tägliche Rundschau“ in „Bühne und Welt“.

Najdaljšo kritiko prinašata prva dva lista. Oba se bavit s posameznimi osebami, njih značaji itd. Dalje se ozira kritika teh dveh listov tudi na pomen in možne nasledke takih iger. Kritiku nikakor ni po volji, da bi se učiteljstvo pečalo z Lambrechtom, Ranke-jem, Droysenom, Häuserom in Janssenom; še manj mu pa ugaja, da bi smel imeti kak ljudski učitelj o zgodovini take nazore, kakor jih ima pisatelj znanega: „Also sprach Zarathustra“ — filozof Nietzsche.

napredka in blagostanja v deželi. Ko bi bile tudi po drugih okrajih šole tako pogosto nasejane kakor so v vipavski dolini, gotovo bi volitve izpadle drugače kakor so. Vpliv šole, vpliv omike je tista nepremagljiva sila, katere se klerikalci najbolj boje in se ji upirajo z vsemi dovoljenimi in nedovoljenimi sredstvi, zakaj predobro vedo, da bo naredil vpliv šole, vpliv omike prej ali slej prav gotovo konec njihovemu srednjeveškemu rogovilenju na Kranjskem. Da se pa to zgodi čim prej, zato polagamo narodno-napredni stranki prav toplo na srce, da šolstvo in učiteljstvo slej kakor prej neguje in dela z vsemi silami na to, da se odpravijo tudi zadnji ostanki klerikalnega gospodstva v šolstvu. V prvi vrsti je pa treba učiteljstvo gmotno dobro podpreti, da pride do večjega vpliva med narodom. To bodi napredni stranki prva in glavna naloga. Izgovor, da je dežela revna, mora izginiti s površja in kakor so našli na Štajerskem, na Češkem, v Šleziji in v drugih naprednih deželah potrebnih virov za zboljšanje učiteljskih dohodkov, prav tako se morajo tudi naši napredni poslanci truditi z vsemi silami, da najdejo kjerkoli in čim prej takih virov. V nebo vpijejo posebno naše sramotno nizke kvinkvenije in pa premajhno število odstotkov v statusu kranjskega učiteljstva v prvih dveh plačilnih razredih. Klerikalci so, seveda, že v principu zoper vsako povišanje, ker vedo, da bi si s tem kopal grob in tudi poslanec Jaklič, kateri ni bil izvoljen kot učitelj, ampak kot konsumar, ne bo smel ničesar storiti v prid učiteljstvu in šoli, ker je to glavna in prva točka klerikalnega programa. Prav zato ima za nas poslanec Jaklič v deželnem zboru toliko veljave kakor Drobnič ali pa Dular. To so le priveski, zvonec bo pa nosil dr. Šusteršič, ki pravi, da je šola prokletstvo za ljudstvo, in kakor bo on zvonil, tako bodo priveski pritrkavali. Gostobesedni dr. Krek, ki nam je znan kot graditelj mostu za osle, se je gledé povišanja učiteljskih plač ob neki priliki izrazil tako-le: Na to še misliti ni mogoče, da bi se Vam učiteljem povišale plače; dežela je prerevna!

Istotako se spodtika kritik nad oduševljenim obožavanjem Kremenjakovim (Flemingovim) Pestalozzija, kajti „nadčovjek Flemmig (Kremenjak) ostat će, nadamo se u mašti O. Ernsta, jer bi njegova uprava u školi bila ekstrem kao i kukovna pojav a jednoga Flachsmanna, a za narod ne bi bila od nikako koristi.“ Na podlagi ravno kar navedenega bi torej za hrvaške učitelje bilo najbolje, da bi čitali edino le knjige, ki jih izdaja družba sv. Jeronima in pa kot strokovni list „Krščansko školo“, a za slovenskega učitelja pa bi zadostovalo, da je vpisan v družbo sv. Mohora, a zvest naročnik „Slovenskega učitelja“ — — —.

„Krščanska škola“ cituje nadalje doslovno kritiko ostalih treh listov. „Berliner Local-Anzeiger“ piše: „Die Komödie besitzt nicht den geringsten künstlerischen Wert... Sie spekuliert fast verstimmelt gewaltzamt auf die Empfänglichkeit des Publikums — — —. Plump und naiv ist die Lösung des in keiner Beziehung dramatisch entwickelten Konflikts.“

„Bühne und Welt“ pravi: „Das grosse Wunder kommt aber erst — um mit Ibsen zu sprechen: der Königliche Schulrat ist ein solcher Philantrop, Freigeist, Schwärmer, wie Lehrer Flemmig. Er giebt diesem glänzend Recht und jagt Flachsmann, der seine Oberlehrerstelle an Flemmig abtreten muss, zu allen Teufeln. Ein freisinniger Schulrat? Ein Verächter des grünen Tisches und des Instanzenzuges? Auch

Ako hočete, da se Vam izboljšša gmotno stanje, delujte v svojih krogih na to, da se neha z razširjanjem šolin z ustanovitvijo novih šol. Dr. Krek je bolj odkrit, kakor njegovi somišljeniki, zato je izdal te besede klerikalnega programa. To so jasne besede, ki nam kažejo klerikalce v pravi luči. Naša opora je edino le narodno-napredna stranka, a tudi ta ne sme pozabiti, da je nje obstoj brez učiteljstva nemogoč. To čutijo tudi klerikalci, zato tak lov na „Slomškarje“, katere slepe in mamijo z raznimi obljubami, le, da bi jih ujeli čim več v svojo zanjko; nekaka vaba, nekak čuk v kletki tem kalinom je pa Jaklič, kateremu so dali v ta namen deželno-zborski mandat. Častneje je pa biti priprost učitelj brez časti in brez naslova, kakor pa poslanec tiste stranke, ki ima zapisano na svojem praporu: „Šola je prokletstvo za ljudstvo“.

Mestna dekliška šola.

(Konec.)

C. kr. okrajni šolski nadzornik g. ravnatelj Fr. Levec je ogovoril prisotne tako-le:

„Dovolite mi, velečenjena gospoda, da ob tej slovesni priliki tudi jaz kot neposredni državni nadzorovalni organ te šole izpregovorim nekoliko besed.

Najprej tudi od svoje strani izrekam iskreno zahvalo mestni občini ljubljanski, da je postavila to krasno, občni ljudski omiki posvečeno šolsko poslopje. Posebno toplo pa zahvaljujem še gospoda župana, zakaj dobro mi je znano, da je v prvi vrsti njegova osebna zasluga, da se je stavba tega modernega šolskega poslopja v kratkem času tako točno in srečno izvršila. Kakor ob mnogo drugih prilikah, se je pokazal gospod župan tudi ob tej, kot vrlega, za mestno ljudsko šolstvo jako vnetega in zaslužnega funkcionarja.

Zatorej pa po pravici pričakujemo od njega, da posveti v bližnji prihodnosti primerni nastanitvi tudi drugih

dass Flachsmann noch als Fälscher seiner Examen-Zeugnisse entlarvt wird und der Schulrat das Lehrerliebespaar scherzhaft wie in einer Posse zusammengiebt, ist ziemlich bedenklich.“ —

Slovenska kritika je sprejela „Vzgojitelja [Lanovca“ s pravim entuzijazmom, znamenje torej, da je igra času prav primerna; v istem smislu jo je pozdravilo tudi občinstvo. — In kakšna je naša sodba iz učiteljskega stališča? — V kratkem sledeča: Igra je v vsakem oziru kakor nalašč za sedanje čase. Na prvi pogled bi človek v istini skoro rekel, da je pretirana, toda, kdor ima priliko stopiti med svet, našel bo, da je igra prava slika, izborna „zafrkacija“ vseh onih Pajkov, Poličev, pa tudi Lanovcev in — Trebuharjev, ki hodijo po slovenski zemlji. — Istotako dobi marsikatera svojo sorodnico v Suhadolnici, a redko bodo sejani Drobline in Svetlinke. Slovensko gledališko intendancijo pa prosimo, da nam poda še večkrat to igro, kajti s tem ne bode prav nič oškodovan učiteljski ugled, marveč pridobil bode mnogo, mnogo, ker se bode občinstvo pričelo zanimati malo bolj za šolstvo kakor do sedaj in slovensko učiteljstvo bode pričelo upoštevati oni zlati izrek: „Človek, spoznavaj sam sebe!“